

uafhængig af det afsnit, hvor indgrebet finder sted. Hvis der er uenighed mellem de to lægers vurdering af tvangsindgrebets berettigelse, er den behandlende læges vurdering udslagsgivende. Dette skyldes, at denne har et mere indgående kendskab til patientens helbredssituation end den eksterne, og at den behandlende læge har ansvaret for det fortsatte behandlingsforløb. Uenighed mellem de to lægers vurdering af situationen skal dog mundtligt og skriftligt oplyses over for patienten, idet der ved uenighed vil være anledning til at overveje at få sagen prøvet ved det psykiatriske patientklagenævn ved statsforvaltningen.

Således foreslår regeringen, at der i § 21 om efterprøvelse af tvangsindgreb indsættes nye bestemmelser om lægeligt tilsyn med fikseringer. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 19, med tilhørende bemærkninger.

Ændring af klageadgang fra Sundhedsvæsenets Patientklagenævn til retten

Ud over de ovenfor omtalte forslag til ændring af § 21, som vil bidrage til at sikre, at en fiksering bringes til ophør, så snart grundlaget er bortfaldet, foreslår regeringen at ændre på ankeadgangen for bl.a. tvangsfikseringer, da en tvangsfiksering efter omstændighederne kan indebære en frihedsberøvelse.

Gældende ret

Efter gældende ret indbringes klager over tvangsfiksering for de psykiatriske patientklagenævn i første instans, og nævnets afgørelse kan herefter påklages til Sundhedsvæsenets Patientklagenævn. Det er herved forudsat, at hvis tvangsfikseringen efter omstændighederne tillige indebærer en frihedsberøvelse, vil lovligheden af indgrebet kunne prøves efter retsplejelovens kapitel 43 a.

Det er ikke en betingelse for anvendelse af tvangsfiksering, modsat tvangssindlæggelse og tvangstilbageholdelse, at den pågældende patient er sindssyg eller befinder sig i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed. Tvangsfiksering kan således efter loven også iværksættes over for indlagte patienter, der ikke opfylder betingelserne for frihedsberøvelse efter lovens § 5.

Spørgsmålet om, hvornår en fiksering kan antages at indeholde en frihedsberøvelse, blev behandlet i forbindelse med vedtagelsen af psykiatriloven. Justitsministeriet besvarede en række spørgsmål herom fra Folketingets Retsudvalg, jf. Folketingstidende 1988/89, tillæg B, sp. 1387-1390 og 1396 f.

Justitsministeriet udtalte bl.a., at hvis en patient f.eks. protesterer mod en bæltefiksering, må det søges

afklaret, om den pågældende ønsker sig udskrevet. Er dette tilfældet, vil gennemførelsen af bæltefikseringen samtidig indebære en tvangstilbageholdelse, hvorfor betingelserne herfor i så fald skal være opfyldt, jf. § 10, sammenholdt med § 5. Selvom patienten ikke ønsker sig udskrevet, men alene protesterer mod fastspændingen må det antages, at en tvangsfiksering i henhold til § 14, der udstrækkes længere end nogle få timer, vil udgøre en frihedsberøvelse, der kræver, at betingelserne for tvangstilbageholdelse skal være opfyldt.

Justitsministeriet udtalte videre, at ministeriet ikke havde kendskab til afgørelser, hvor der er taget stilling til spørgsmålet om, i hvilket omfang en fiksering i sig selv kan antages tillige at udgøre en frihedsberøvelse. I mangel af sådanne afgørelser var det vanskeligt at sige noget mere præcist om afgrænsningen mellem på den ene side ikke-frihedsberøvende fikseringer og på den anden side fikseringer, der samtidig indebærer en frihedsberøvelse. Det følger af grundlovens § 71, stk. 6, at der skal være adgang til på begæring at få forelagt lovligheden af en administrativ frihedsberøvelse for en domstol. Det vil også gælde lovligheden af en fiksering, der efter omstændighederne må antages at udgøre en frihedsberøvelse.

Det fremgår imidlertid ikke klart af ordlyden af den gældende psykiatrilov, at tvangsindgreb, som kan indeholde en frihedsberøvelse, i medfør af den grundlovssikrede ret på begæring skal forelægges domstolene til prøvelse af frihedsberøvelsens lovlighed.

Efter de gældende bestemmelser i psykiatrilovens §§ 37-38 kan de psykiatriske patientklagenævns afgørelser om tvangsfikseringer og beskyttelsesfikseringer påklages til Sundhedsvæsenets Patientklagenævn. Efter de gældende bestemmelser vil dette også være den altovervejende hovedregel. I situationer, hvor det må antages, at de nævnte tvangsindgreb indebærer en frihedsberøvelse, kan lovligheden af frihedsberøvelsen endvidere på begæring forelægges domstolene til prøvelse jf. grundloven § 71, stk. 6.

I en byretsdom fra 2001 blev det fastslået, at en bæltefiksering af en vis udstrækning udgjorde en frihedsberøvelse, som domstolen, jf. grundlovens § 71, stk. 6, kunne tage stilling til.

Regeringens holdning, herunder lovforslaget

Med henblik på at styrke patienternes retssikkerhed og for at sikre, at patienterne i alle tilfælde på begæring får adgang til få forelagt lovligheden af en tvangsfiksering, beskyttelsesfiksering og aflåsning af døre i afdelingen for en domstol finder regeringen, at der er behov for at ændre lovens regler om klagead-